

Droes onschuldige kinderziekte of reële bedreiging?

Droes is een infectie die veroorzaakt wordt door een bacterie (*Streptococcus equi equi*) en alleen voorkomt bij paardachtigen. De bacterie is dus niet besmettelijk voor de mens maar wel heel vervelend voor het paard. Doorgaans tast deze zeer besmettelijke aandoening alleen de voorste luchtwegen en de daarbij behorende lymfeknopen aan. Dr. Marianne Sloet zet de belangrijke zaken rond deze toch regelmatig voorkomende infectie op een rij.

De eerste symptomen van droes zijn vaak koorts en gebrek aan eetlust. Daarna ontstaan vaak abscessen van de lymfeknopen, deze lymfeknopen zijn een belangrijk onderdeel van het afweersysteem van het lichaam. Met name de lymfeknopen tussen de kaaktakken (mandibulaire lymfeknopen) en de lymfeknopen achter de keel (retropharyngeale lymfeknopen) worden vaak aangetast door droes. Tengevolge van zwelling van de lymfeknopen in de keel kunnen een verhoogde ademfrequentie en benauwdheid optreden. Soms worden de paarden zo benauwd dat acuut ingrijpen door de dierenarts noodzakelijk is. Deze plaatst dan een adembuisje (tracheotubus) in de luchtpijp. Doorgaans komt het echter niet zo ver en breken de abscessen open, naar buiten of naar de keel toe. In het laatste geval komt er ook dikke pus uit de neus.

Verspreiding

De belangrijkste bron van besmetting vormen paarden met droes en met name de paarden met pus uit de neus of uit de naar buiten toe opengebroken abscessen. Soms echter vormen verborgen dragers de bron van besmetting. Een verborgen drager is een paard dat zelf goed hersteld is van de droes, maar de bacterie nog bij zich draagt. Vaak zitten de bacteriën in de luchtzakken in de vorm van ingedroogde pusklonten (chondroiden). Deze dragers zijn alleen met zekerheid op te sporen door het maken van een röntgenfoto van de luchtzakken en/of een bacteriekweek van een spoeling van de luchtzakken. De besmettelijke pus kan verspreid worden door direct contact tussen paarden of door indirect contact (handen van verzorgers, gezamenlijk gebruikte emmers of waterbakken etc.). De droesbacterie kan ook enkele weken

overleven in een vieze drinkbak of op andere vochtige plaatsen. Deze weg van verspreiding is echter zeldzamer dan direct van paard naar paard of indirect via handen of emmers. Paarden die 'open' droes gehad hebben kunnen de bacterie nog gedurende vier tot zes weken uitscheiden. Daarom is de meest gewenste isolatieperiode op een bedrijf, zes weken na herstel van de laatste patiënt op het bedrijf. Als een bedrijf echter zorgvuldig alle hygiënische maatregelen heeft doorgevoerd tijdens de uitbraak en alles goed huishoudelijk heeft schoongemaakt, is de kans op verspreiding, mits er geen dragers zijn, na twee weken al duidelijk veel minder.

Uitbraken

De meeste paarden maken onder Nederlandse omstandigheden droes doorgaans al door op jonge leeftijd. Als er droes door een koppel

BESMETTELIJKE PAARDENZIEKTEN

Besmettelijke paardenziekten komen al eeuwen voor. Door het vele reizen met paarden, soms wereldwijd en door allerlei contacten op wedstrijden, keuringen en andere hippische bijeenkomsten kunnen besmettelijke aandoeningen zich nu vaak gemakkelijker verspreiden dan vroeger. Iedere eigenaar heeft daarin een eigen verantwoordelijkheid. Met een paard van een bedrijf waar een besmettelijke ziekte heerst, moet je niet naar andere paarden gaan en andersom de eigenaar van een bedrijf die een besmettelijke ziekte op stal heeft, moet geen vreemde paarden toelaten op zijn terrein. Dat geldt natuurlijk niet alleen voor de in dit artikel beschreven aandoening droes, maar voor alle besmettelijke paardenziekten.

Droes bij een volwassen paard tussen de kaaktakken.

Droes bij een veulen, de keellymfeknoppen zijn geabcedeerd en opengebrosen.

jonge paarden gaat, zullen enkele dieren ernstige tot zeer ernstige symptomen vertonen, maar het grootste deel van de paarden zal alleen enkele dagen koorts hebben, sloom zijn en soms wat snotteren. Als het bedrijfstechnisch mogelijk is, moeten zieke dieren volledig geïsoleerd worden en liefst door een apart iemand verzorgd worden. Als er geen aparte verzorger is, dan moet gezorgd worden voor zorgvuldige hygiëne (als laatste de zieke paarden verzorgen met aparte overal, apart gereedschap en goed handen wassen). Een bedrijf waar droes heerst moet geen paarden van buiten accepteren en ook geen paarden naar andere bedrijven laten gaan. Als op een bedrijf steeds opnieuw uitbraken van droes optreden moet, in overleg met de dierenarts, serieus gezocht worden naar de drager(s) van de bacterie.

Preventie

Zorgvuldige hygiëne is de belangrijkste vorm van preventie. Grondige huishoudelijke reiniging en daarna goed drogen is het allerbelangrijkste. Onder bepaalde omstandigheden is dat soms niet voldoende, dan kan eventueel na deze reiniging ontsmet worden met natrium-p-toluëensulfonchlooramide (Halamid®). Alleen ontsmetten is volledig zinloos omdat alle ontsmettingsmiddelen

alleen werken na zorgvuldige reiniging. Als er droes uitbreekt, moeten de zieke paarden apart gezet worden en alle andere paarden tweemaal per dag getemperatuurd worden. Als een paard begint met koorts, kan de dierenarts in overleg met de eigenaar besluiten direct te gaan behandelen met antibiotica (penicilline). Als er eenmaal sprake is van zwelling van de lymfeklieren is behandelen onverstandig, omdat dat vaak aanleiding kan geven tot verlenging van het ziekte proces (de abscessen willen niet meer rijpen en doorbreken). Verder is het verstandig op wedstrijden en tijdens buitenritten altijd een eigen emmer te gebruiken voor het drinken en het water direct uit een kraan te halen (niet uit een gemeenschappelijke waterbak). Ook liever niet het eigen paard laten 'neuzen' met paarden van andere bedrijven.

Er is voor droes een levend vaccin geregistreerd (dat wil zeggen een vaccin waarin aangepaste levende bacteriën zitten die een paard wel antistoffen bezorgen, maar niet echt ziek maken). Deze vaccinatie mag vanaf een leeftijd van vier maanden worden gegeven en wordt door de dierenarts in de bovenlip gespoten. Dieren met een hoog risico moeten vervolgens elke drie maanden worden gevaccineerd en dieren met een normaal risico

Van de ziekte Morbus Maculosus kan een paard een dik hoofd krijgen ook wel morbus nijlpaardhoofd genoemd.

Puntbloedingen in de slijmvliezen kan een symptoom zijn van de ziekte Morbus Maculosus.

elke zes maanden. Dit maakt deze vorm van bescherming wel kostbaar.

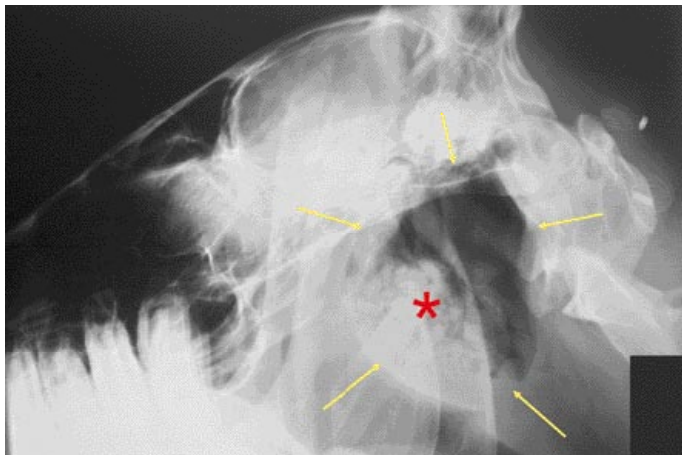
Behandeling

Als paarden eenmaal dikke klieren hebben, is het beste rustig af te wachten tot de abscessen open gaan of zover gerijpt zijn dat een dierenarts ze kan openen. Natuurlijk moeten de paarden wel goed in de gaten gehouden worden, omdat ze benauwd zouden kunnen worden. Ook moet geprobeerd worden ze met lekkere hapjes of makkelijk te kauwen voer (slobber, gras) aan het eten te houden. Als de abscessen open zijn, moeten deze dagelijks gespoeld worden. De pus en het spoelsel bevatten zeer veel bacteriën en zijn dus erg besmettelijk voor andere paarden. Soms zal de dierenarts besluiten ontstekingsremmers te geven of soms zelfs, als het paard erg benauwd is, een pijpje in de luchtpijp plaatsen.

Complicaties

De belangrijkste complicaties die kunnen optreden zijn levensbedreigende benauwdheid, 'verslagen droes', 'morbus maculosus' en verslikpneumonie (longontsteking ten gevolge van verslikken).

Bij ernstige benauwdheid zal de dierenarts proberen een abces te openen of een pijpje in de luchtpijp plaatsen. Verslagen droes is het

Röntgenfoto van de luchtzakken van een paard met een chronische droesinfectie. Met de gele pijlen is de buitenste begrenzing van de luchtzakken aangegeven en de rode ster staat op de plaats waar de luchtzakstenen als witte klonten duidelijk zichtbaar zijn. (met dank aan dr. A.J. van den Belt)

Ligging van de luchtzak: 1 = buitenste deel en 2 = binnenste deel (met dank aan de Veterinaire Anatomie, Utrecht)

optreden van abscessen elders in het lichaam, bijvoorbeeld in de buik. Deze abscessen mogen natuurlijk niet open gaan en daarom moeten paarden met verslagen droes juist wel heel lang op antibiotica. Morbus maculosus is een moeilijke naam voor een ziekte, vaak enkele weken na een droesinfectie, waarbij het dier koorts krijgt, sloom is, niet wil eten, hoofd en benen erg dik worden (nijlpaardhoofd en olifantsbenen) en puntbloedingen optreden in de slijmvliezen. Deze ziekte treedt op als gevolg van een overgevoeligheidsreactie en direct de hulp van een dierenarts inroepen is van groot belang. Longontsteking ten gevolgen van verslikken komt gelukkig maar zelden voor, maar ook hier geldt dat tijdig diergeneeskundige hulp inroepen erg belangrijk is. Er zijn enkele aanwijzingen dat verslagen droes en morbus maculosus misschien juist optreden in die gevallen waarin paarden met antibiotica zijn behandeld, terwijl er al sprake was van

lymfeknoopzwelling. Vaak is er echter geen aanwijsbare oorzaak voor deze complicaties.

Niet aangifteplichtig

Droes is in Nederland geen aangifteplichtige of bestrijdingsplichtige ziekte en de overheid neemt dan ook geen maatregelen als er ergens droes optreedt. De overheid beschouwt veel besmettelijke paardenziekten, waaronder droes, als de eigen verantwoordelijkheid van de sector.

Neem verantwoordelijkheid

Het is voor iedere paardeneigenaar van belang zich te realiseren dat hij ook een eigen verantwoordelijkheid heeft. Ga, als er op uw bedrijf droes heerst, niet naar een wedstrijd of naar een andere stal. Laat ook geen andere paarden op een bedrijf komen als een van de paarden droes heeft. Volledige isolatie van droespatiënten is doorgaans alleen op hele grote bedrijven goed mogelijk. Wedstrijden of

bijeenkomsten moeten natuurlijk niet gehouden worden op een bedrijf waar droes heerst. Droes proberen te 'verbergen' is erg dom, want als het later, na contacten met zieke paarden, toch elders uitbreekt, is vaak niet met 100% zekerheid te bewijzen wie de 'dader' is, maar hopelijk krijgt deze wel last van zijn eigen geweten. Openheid en eerlijkheid is de beste manier om de negatieve gevolgen van droes zoveel mogelijk te beperken. Als er verstandig wordt opgetreden is droes meestal een redelijk onschuldige ziekte van jonge paarden, waarbij er inderdaad wel af en toe ernstige gevallen soms zelfs met dodelijke afloop voorkomen. Bij onverstandig handelen, kunnen volwassen paarden die in een omgeving komen met een hoge infectiedruk (veel bacteriën) de aandoening (weer) krijgen en kan droes een echte bedreiging vormen. De voor- en nadelen van vaccinatie kunnen per situatie het beste met de behandelende dierenarts doorgesproken worden, want hij of zij kent de paarden en bedrijfsomstandigheden het beste. ●

Typische dikke pus zoals bij droes kan voorkomen.

Auteur Dr. Marianne Sloet is als veterinaire verbonden aan het Departement

Gezondheidszorg Paard van de Faculteit Diergeneeskunde in Utrecht. Medewerkers van de faculteit in Utrecht verzorgen regelmatig artikelen voor PaardenSport over (veterinaire) zorg aan paarden.